

Dizilerin Türk Diline Olumsuz Etkileri

Serpil AYDUTTU*

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Mersin

*Sorumlu Yazar
serpil.ayduttu@gmail.com

Özet

Kitle iletişim araçlarının ve özellikle de televizyonun ülkemizde de son derece etkili olduğunun önemli göstergelerinden biri, televizyon dizileridir. Ülkemizde günlük ortalama televizyon izleme süresinin beş saate yakın olduğunu göz önünde bulundurulursa, televizyon dizilerinde kullanılan dilin izleyicilerin konuşmaları üzerinde ne kadar etkili olabileceği görülecektir.

Özellikle televizyon kanallarında yayınlanan bazı diziler “Show TV’de yayınlanan Türk Malı dizisi, Kanal D ‘de yayınlanan Geniş Aile dizisi ve ATV kanalında yayınlanan Avrupa Yakası dizisi” batı dillerinden sözcük ve söz kalıplarını kullanmanın yanı sıra, yüzlerce yıl bozulmadan günümüze kadar gelmiş atasözleri, deyimleri ve söz kalıplarını bozarak ekranlara taşımakta ve bu hatalı kullanımların başta çocuklar ve gençler olmak üzere izleyicilerin taklit etmelerine ve günlük konuşmalarda kullanmalarına neden olmaktadır.

Bu çalışmada dizilerde yer alan dilde hatalı kullanımlar gösterilecek ve bu dizilerden etkilenip doğru bir kullanım gibi bu hatalı kullanımları günlük konuşmalarında yer veren kişilerin konuşmalarına da yer verilecektir. Böylece dizilerin büyük küçük herkesi etkilediği ve bu etkilenmenin dile de olumsuz yansıdığı gösterilmeye çalışılacaktır

Anahtar Kelimeler: Kitle İletişim Araçları, Televizyon, Dizilerde Kullanılan Dil Yanlışları

Abstract

One of the important indicators that shows mass media and especially television has highly important role in our country is the soap operas.

If it is taken into consideration that the duration of watching television is almost five hours per day in our country, it is obviously seen that the language used in soap appears highly effects the language of the audiences.

Especially some of the soap operas broadcasted on TV such as “Türk Malı on Show TV, Geniş Aile on

Kanal D, Avrupa Yakası on ATV, use the words of western languages and some patterns; moreover, they change the structure of the proverbs, idioms and patterns that couldn't be destroyed throughout the centuries and cause the children and the youths to imitate these mistaken uses.

In this study, the mistaken uses of the language in soap operas and the speeches of some people that are affected by these mistaken uses are shown. Thus, it will be explained that these soap operas affect all the people and these effects are reflected to the language.

Key Words: Mass Media, Television, language mistakes on soap operas.

Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyon

Düşüncenin anlatım ve iletimini sağlayan araçların tümüne kitle iletişim araçları denilmektedir. Son yıllarda medya sözcüğüyle adlandırılan bu terimi radyo, televizyon, sinema, gazete, dergi gibi her türlü yazılı, sesli ya da görsel iletişim aracını içerecek biçimde kullanılmaktadır. (Özdemir,1995: 57) Kitle iletişimi alanında her geçen gün artan teknolojik değişme ve gelişmeler, kitle iletişim araçlarının yaygınlığını ve etkinliğini pekiştirmektedir. Kitle iletişim araçları içinde görsel ve işitsel iletilerle, izleyiciyi “okuma külfetinden” kurtaran televizyonun ayrı bir yeri vardır. Televizyon, haber verme/ bilgilendirme, toplumsallaştırma, sürekliliği sağlama, harekete geçirme/ güdüleme, eğlendirme ve eğitime gibi işlevleriyle bireylerin yaşamında önemli bir yer bulmuştur. (Yüksel: 1994:1)

Günlük hayatın kaçınılmaz bir parçası olan televizyon bireyleri ve de toplumları dolayısıyla etkileme yönünden oldukça önemli bir görev üstlenmektedir. Bugün hemen hemen her evde bir televizyon bulunmaktadır ve izlenme oranı da

oldukça yüksektir. Son yapılan araştırmalara göre; ülkemizde günde ortalama 5 saat televizyon seyredildiği belirlenmiştir. Türkiye bu oranla, Amerika’dan sonra dünyanın en çok televizyon seyreden toplumu haline gelmiştir.

Televizyonun bir iletişim aracı olarak bireyler üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri söz konusudur. Televizyon sadece eğlence aracı olarak ele alındığında bireylerin hoşça vakit geçirmelerini ve boş zamanlarının değerlendirmelerini sağlayan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim ve bilgi verme aracı olarak bakıldığında ise, aile bireylerine bazı kazanımlar sağlayabildiğini, bazen de kültürel yozlaşmalara bozulmalara yol açabildiğini görmekteyiz.

Türkiye de geçmişi otuz yıla dayanan televizyon sektöründe, doksanlı yılların başında özel televizyonların da yayın hayatına girmesiyle birlikte rekabet ortamı oluşmuştur. Özellikle pek çok özel televizyon kanalı, yüksek seyredilirlik (reyting) elde etmek için toplumun ahlaki, sosyal / kültürel yapısını göz ardı eden programlar yapmıştır. Bu tür programların başında televizyonlarda bir furya hâlini alan

dizilerin etkisi büyüktür. Son zamanlarda hemen hemen bütün televizyon kanallarında yüksek seyirlilik oranına ulaşma çabası yüzünden birçok dizi, yayınlanmaktadır. Yayınlanan bu dizilerde başta çocuk ve gençler olmak üzere büyük bir kitle tarafından ilgiyle izlenmektedir. Öyle ki bu geniş kitle televizyonda yayınlanan dizilerden duydukları ve gördüklerini taklit etmekte ya da benimsemektedir. Sorun ise çoğu zaman işte tam bu noktada ortaya çıkmaktadır. Birçoğumuzun, konuşmasına ve davranışına dikkat edip örnek aldığı ve bizlerden biri haline gelen dizi kişiliklerinin konuşmalarındaki hatalar, özellikle son yıllarda toplumsal bir şikayet haline gelen yabancı sözcük kullanımları, sözcüklerin yanlış sesletimi ya da yanlış yerde kullanımı, komedi ya da dikkat çekmek adına yapılan kasıtlı dil hatalarının dilin yapısını bozması ve sınırlı sayıda söz varlığının kullanılıyor olması, televizyonun kitlesel gücü nedeniyle yanlışlarının bir süre sonra ölçünlü dilin içine sızıp dilin kirlenmesine neden olmaktadır.

Televizyon dildeki bu yanlış kullanımları öğretirken dizi kişiliklerini kullanmaktadır. Dizi kişilikleri bugün televizyon ile yaşamımıza giren ve yine televizyonun yarattığı ünlülerdir. Bu kişilerin kullandıkları her türlü ifade televizyon izleyicileri dolayısıyla da dizi izleyicileri tarafından anında kullanılmaya başlanmaktadır. (Tombul 2006, 7)

Bireylerin de günlük konuşmalarında kullanılmaya başlayan dil yanlışlarına geçmeden önce Show TV kanalında yayınlanan Türk Malı, Kanal D 'de yayınlanan Geniş Aile ve ATV kanalında yayınlanan Avrupa Yakası dizilerinde kullanılan dil yanlışları göstermekte yarar vardır. İşte bu dil yanlışları da şu şekilde gösterilebilir:

Dizilerdeki Yanlış Dil Kullanımları

Show TV kanalında yayınlanan Türk Malı dizisi yukarıda da belirttiğimiz gibi dildeki hatalı kullanımları sıkça kullanan bir dizi olarak örnek gösterilebilir. Öyle ki RTÜRK uzmanlarınca dizide geçen pek çok sözcük, deyim, özlü söz, özel ad, unvan, yer adı, terim ve yabancı sözcüklere dair hatalı kullanımlar gösterilmiştir. İşte bu hatalı kullanım şu şekildedir:

Aritmatik: Aritmetik
 Aşortman: Eşofman
 Bu kadan: Bu kadar
 Cöle: Jöle
 Derişiklik: Değişiklik
 Ezelfektan: Dezenfektan
 Guzu: Kuzu
 Hakketten: Hakikaten
 İvet: Evet
 Kopek: Köpek
 Laylon: Naylon
 Lehavilite: Rehabilité
 Liften: Lütfen
 Mikemmel: Mükemmel
 Ne kadan: Ne kadar
 Ötüd odası: Etüd odası
 Ruhsal burhan: Ruhsal buhran
 Tebrik koyuyorum: Tebrik ediyorum
 Tezcüraat: Tezahürat
 Tijene: Hijyen
 Tikkat: Dikkat
 Tonurcuk: Tomurcuk

Yiter: Yeter
 Yürüşen merdiven: Yürüyen merdiven
 Zaman hışımı: Zaman aşımı
 Şah mart oldu: Şah mat oldu
 Uzun lafın sopası: Uzun lafın kısıası
 Ağaç yaşken emilir: Ağaç yaşken eğilir
 Ödüm cörtledi: Ödüm koptu
 Ayağını organına göre uzat: Ayağını yorganına göre uzatmak
 Komşu komşunun gülüne muhtaçtır: Komşu komşunun külüne muhtaçtır
 Misafir girmeyen eve doktor girer: Güneş girmeyen eve doktor girer
 Temizlik İran'dan gelir: Temizlik imandan gelir
 İstemek başarmanın karısıdır: İstemek başarmanın yarısıdır
 Kitap en iyi tosttur: Kitap en iyi dosttur
 Laf olsun torba kopsun: Laf olsun torba dolsun
 Yalancının mumu yansıyana kadar yanar: Yalancının mumu yatsıya kadar yanar
 Her koyun kendi bacanağıylan basılır: Her koyun kendi bacağından asılır
 Saval: Seval
 Gokan: Gökhan
 Hollanda'nın başkenti Paris: Amsterdam
 Logaritma: Logaritma
 Aynobik: Aerobik
 Esperesko: Espresso
 Aykut testi: IQ testi
 Boy Frenk: Boy friend

Bu tür hatalı kullanımlara bir örnekte Kanal D de yayınlanan 'Geniş Aile' dizisinde görmekteyiz. Bu dizide de yer alan hatalı kullanımlar şu şekildedir:

Mürsel: "Bu görmüş olduğunuz arsa milattan sonra 1980 senesinde benim dedeme "my god god father" çok ucuza teklif ediliyo tamam mı ama benim denyo dedem bunu kabul etmiyo "no no no ben istemem" ne oluyo? bütün ailemizi çok mühim bi mülkten mahrum bırakıyo rahmetli"

Cevahir: "şit langzam ulvi lan napyosun?"

Her iki konuşmada da görüldüğü üzere yabancı dillerden sözcükler kullanılmıştır.

Cevahir: Mürselcim, ben de iki ters bi dürüstüm! istersen bi tersime falan gelmeden yürü koçum!

"İki ters bir düz" şeklinde kullanılması gereken söz kalıbı "iki ters bi dürüst" şeklinde değiştirilerek hatalı kullanıma neden olmuştur.

Cevahir: Sana benim gözümle bakıcak adamın aklını kırırım lan!

Bilal: Akıl Akıldan Üstündür Genç kaç tane kırabilirsin üst üste?

Yukarıda geçen konuşmalarda da "kafa kırmak" deyimini "aklını kırmak" şeklinde değiştirilerek hatalı bir kullanıma neden olmuştur.

Sevim: Ne bu baldırı çıplaklar ulvi. Ne bu böyle ikoncan kostümleri falan. Ne işler çeviriliyo burada

Cevahir: bana bakın lan kavga etmek yok bizi dünyaya rezil etmeyin we are the world we are the children

Bu konuşmalarda da ikoncan , . we are the world we are the children. gibi yabancı sözcük hatta tümcelerinin yer aldığını görmekteyiz.

Ulvi: Ya aşkitom çalışıyoruz bişey yok ki, en geçerli sektöre girdik turizm, eğlence, disko

Bu konuşmada da aşkim yerine onun hatalı bir kullanımı olan "aşkitom"un kullanıldığını görmekteyiz.

Cevahir devir daim'e: "bu iki çekirdeğin arasında senin gibi bir dirhem, hiç olmamış."

Bu konuşmada da "iki dirhem bir çekirdek" söz kalıbının iki çekirdek arasında bir dirhem şeklinde değiştirilip, yanlış kullanıldığını görmekteyiz.

Bir başka örnekte Avrupa Yakası dizisinden verilebilir. Bu dizide kullanılan belli başlı ve sıkça tekrarlanan hatalar ise şu şekilde sıralanabilir:

Ehtiyar

Ha datlum?

Yok hayır çık sanmam

Heeey geriii whats up man?

Nişantaşı'nın zengun yağuşuklusu

Veay anasini beea

Aslı yieavvrumm

Geaarrrriiii

Beni de alsaaaza aranızaaaaa

Baamı ağlyon sen Çikoo

Ay bayılam.

Anam otomatik neşe geliyi baa

Oh şeets...

Gerü zikalı....

Bağa abi de ama

Realinto

Yağuşuhlu mıyum?

Alarım alarım lilililili...

I will unbelievable

Ağğ yoğğ ben sucuğuun peşindeyim!(sonra o meşhur yayık gülümseme)...

Transvesti

Dağ gibi burhan altıntop sıvı kaybından gidii

Yaaa dursun sen ileri zekalı mısın yoksa gerü zekalısın anlamadım

Silah ata ata gidiyi, mannyyakk

Mortingen şıtrayze

Makbiile

Baa gız ayarlasaaa! gız bul baa gız bul

Ha hacıu, hacı osman

Pislük

Hep iyi insanların başına kötü şeyler geliyiy dimi çikoo

Ahmet michelle le evleniyiy

Şesut , göylü

Panik atak geliyiy.

Makbile, sen ne kadar uğraşırsan uraş, yer çekimi

kanunu var anliiy misin Makbile?

N'olur baa bi gız buluuu

Yaheyaa

Yoğum ben yoğum yoğum

Nişandaşının gobeğnde büle bişi yapılır mı haaaaa nedersin Çiko

Yukarıda verilen örneklerden de görüleceği gibi hem yabancı sözcük ve tümceler, yanlış sesletimler, sözcüklerin yanlış yerde kullanımı, atasözleri, deyimler ve söz kalıplarının vs. değiştirilerek kullanıldığını görmek mümkündür. Bu hatalı kullanımlar maalesef birçok kişinin ağızına pelesenk olmuştur. Bunları özellikle çocuk ve gençlerin günlük konuşmalarında

da görmek mümkündür. Bu konuşmalara şu örnekler verilebilir:

Dizide Dilde Hatalı Kullanımların Günlük Dile Yansımaları

Aşağıda yer alan konuşmalar, ortaokul ve üniversite öğrencilerinin günlük konuşmalarından, öğrencilerin doğal ortamlarında ve izinleri dâhilinde çekilip yazıya geçilmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaşları, eğitim durumları hakkında da bilgiler edinilmiştir.

Öğrencilerin Kişisel Bilgileri:

Aysun

Yaş: 23

Eğitim Durumu: Tarih 4. sınıf öğrencisi

Nagehan

Yaş: 24

Eğitim Durumu: İngiliz Dil Bilimi 3. sınıf öğrencisi

Aysun: Bu çocuk demek öyle birisi.

Nagehan: Yaa çok şey yaa öf, çok fırlama vaar yaa , çok pislük biri!

Aysun: İlgilenme boş ver. O gereksiz valla...

Öğrencilerin Kişisel Bilgileri:

Sümeyye

Yaş: 21

Eğitim Durumu: Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik 2. sınıf öğrencisi

Ahmet

Yaş: 20

Eğitim Durumu: Güzel Sanatlar Fakültesi Resim 2. sınıf öğrencisi

Sümeyye: Aaşkitoom yaa nerde kaldın yaa?

Ahmet: Yaa deme bana öyle. Doğru düzgün konuş yaa .. Gıcık alıyoom bu sözden.

Sümeyye: Ne yaa herkez kullanıyoo...

Ahmet: Yaa kullanma kullanma...

Sümeyye: Tamam yaa okey...

Öğrencilerin Kişisel Bilgileri:

Fulya

Yaş: 12

Eğitim Durumu: İlköğretim 8. sınıf öğrencisi

Tuğba

Yaş: 12

Eğitim Durumu: İlköğretim 8. sınıf öğrencisi

Fulya: Bu kadan bu kadan büyük bu kadan bu kadan bi topu nerden...

Tuğba: Bobam aldı...

Öğrencilerin Kişisel Bilgileri:

Seda

Yaş: 13

Eğitim Durumu: İlköğretim 8. sınıf öğrencisi

Aykut

Yaş: 12

Eğitim Durumu: İlköğretim 7. sınıf öğrencisi

Seda: Geliyon mu dersaneye. Saat 12’de çıkacam evden etüt alcam Türkçe’den.

Aykut: Yoo yaa gelmicem . Yazılıdan 85 aldım.

Seda: Himm...**Tebrik koyuyurum.**

Aykut: hehehehe...

Dil, bugün kitle iletişim araçlarının gündelik yaşam içine büyük oranda girmesi ve özellikle televizyonun diziler sayesinde Türkiye’de sık izlenmesi nedeniyle eğitim kurumları ve hatta aileden önce kitle iletişim araçlarından öğrenilmektedir; böylece bireyler dillerini bu araçlardaki kullanımlara göre ayarlamaktadırlar. Nitekim yukarıda geçen konuşmalarda buna iyi bir örnek oluşturmaktadır.

SONUÇ

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı gibi televizyon dizilerinde deyim, atasözleri ve söz kalıplarının eksik ya da yanlış kullanma, sözcükleri yanlış sesletme, tümce düzenini bozma, konuşmada kaba ve edep dışı sözlere yer verme, yabancı sözcükleri kullanmaya özenme vb. durumlar söz konusudur.

Bu durum başta televizyon ve diğer kitle iletişim araçlarında dili doğru kullanmayı ilke edinmedikleri ve televizyon gibi görsel ve işitsel iletilerle kişileri etkileme gücü fazla olan bir kitle iletişim aracının getirdiği ağır sorumluluğun önemini yeterince farkına varmadıklarını göstermektedir. Oysa Gülizar’ın (2004) “Where are you going to Türkçe” kitabında da belirttiği gibi “bir dilin en güzel konuşulacağı yerler tiyatro sahnesi ile radyo ve televizyon yayınlarıdır.”

Dizi örneklerden de görüldüğü üzere Türkiye’de yayınları düzenleyen 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Yasanın 4. maddesinde yer alan Yayın İlkeleri arasında dille ilgili olarak “Türkçenin; özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanılması; millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak çağdaş kültür, eğitim ve bilim dili halinde gelişmesinin sağlanması.” ifadesi yayınlardaki dilin nasıl olması gerektiğini belirtse de uygulamada bu kurallara uyulmadığı ve uyulmayan bu kuralların büyük küçük herkesi olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

Bu çalışmada televizyon dizilerinde geçen yanlış dil kullanımlarının bireylerin günlük konuşma diline de yansıtıldığını ortaya koymaya çalıştık. Umarız ki bu konuya gereken hassasiyet gösterilir ve bu sorunun çözümüyle ilgili önemli adımlar atılır.

KAYNAKÇA

- [1] Gülizar, Jülide (2004) *Where Are You Going to Türkçe?* Ankara: Sinemis yayınları: Ankara
- [2] Özdemir, Emin (1995), “Kitle İletişim Araçları ve Türkçe”, *Kitle İletişim Araçlarında Dil Kullanımı*, Ankara: Dil Derneği
- [3] Tombul Işıl (2006), *Kültürel Yozlaşmanın Göstergesi Olarak Televizyonda Dilin Kullanımı: Televizyon Sunucuları Örneği*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- [4] Yüksel, N. Aysun (1994) *Televizyon ve Batı Dillerinin Türk Diline Etkisi*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- [5] 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Yasası.
- [6] RTÜK ve TDK, “Radyo ve Televizyon Yayınlarında Türkçenin Kullanımı” Araştırması, www.rtuk.gov.tr,
- [7] <http://www.stratejikboyut.com/haber/dizilerin-toplum-uzerindeki-etkileri--28576.html> (01.05.2011)
- [8] <http://www.cnnturk.com/2010/turkiye/08/18/rtuk.baskani.turk.mali.dizisiyle.ilgili.elestirileri.yanitladi/587078.0/index.html> (01.05.2011)
- [9] <http://www.zekirdek.com/forum/239862-genis-aile-dizisi-replikleri-2.html> (01.05.2011)
- [10] <http://www.tvcapture.eu/root/avrupa-yakasi-atv/45284-aklimiza-kazinan-avrupa-yakasi-replikleri.html> (01.05.2011)
- [11] <http://www.nikferce.com/modules.php?name=News&file=article&sid=334> (01.05.2011)